

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofredactie: Dr. H. Schmitz S. J., Ignatius College Valkenburg (L.) Telefoon 35. **Mederedacteurs:** Jos. Cremers, Looiersgracht 5, Maastricht. Tel. 208. — G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41 Maastricht; R. Geurts, Echt. J. Pagnier, Penningmeester, Duitse Poort 20 Maastricht, Tel. 483, Postgiro No. 125366 Maastricht. **Drukkerij v.h. Cl. Goffin**, Nieuwstraat 9, Maastricht. Telef. 45.

Verschijnt **Vrijdags** voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan alle Leden van het **Natuurhistorisch Genootschap in Limburg** gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Maandelijksche Vergadering op Woensdag 1 April 1931. — Jaarvergadering. — Nieuwe leden. — Verslag van de vergadering op Woensdag 4 Maart 1931. — W. Soika S. J. Eine neue Mymarinenart. Polynema Valkenburgensis n. sp. — C. M. van Eggermont. Regeneratie-verschijnsels bij Gesneria. — A. Raignier S. J. Myrmekologische Mededeeling, Een zeldzame vondst. — H. Schmitz S. J. Ueber die Gattung Phorynchus Brunetti. — Dr. C. J. H. Franssen. Bijenteelt op Java en de biologie van Apis indica F.

Maandelijksche Vergadering op WOENSDAG 1 APRIL

in het Natuurhistorisch Museum, precies 6 uur.

JAARVERGADERING.

De jaarlijksche algemeene vergadering van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg zal gehouden worden den **2den Pinksterdag (25 Mei)** te **Sittard**.

Aan deze vergadering is een excursie verbonden.

NIEUWE LEDEN.

Ir. W. Mooser, Directeur E. N. C. I., Maastricht; Dr. A. Marres, Willemsparkweg 31, Amsterdam; Ch. Nypels, Maastricht; Max Hollman, Jacobstraat, Maastricht; A. v. Thiel, R. K. Pr. en Leraar, Bissch. College, Roermond; H. J. Meisenberg, Jacobstraat 8, Maastricht.

VERSLAG VAN DE VERGADERING OP WOENSDAG 4 MAART 1931.

Aanwezig de heeren: Jos. Cremers, J. Beckers, J. Schulte, Edm. Nyst, P. Marres, Th. Dorren, Br. Bernardus, N. Boerma, P. Peters, K. Stevens, L. Grégoire, Fr. Sonnevillie, M. Mommers, W. Tilmans, J. Vos, P. Kleipool, P. Marquet, J. Maessen, P. Seelen, G. Panhuysen, H. Jongen, P. Bouchoms, D. v. Schaik, N. Bouwens, J. Gommers, F. v. Rummelen en G. Waage.

Bij de opening van de vergadering door den Voorzitter wijdt deze enkele woorden aan de na-

gedachtenis van Pater Wasmann S. J., overleden te Valkenburg, den 27 Februari j.l.

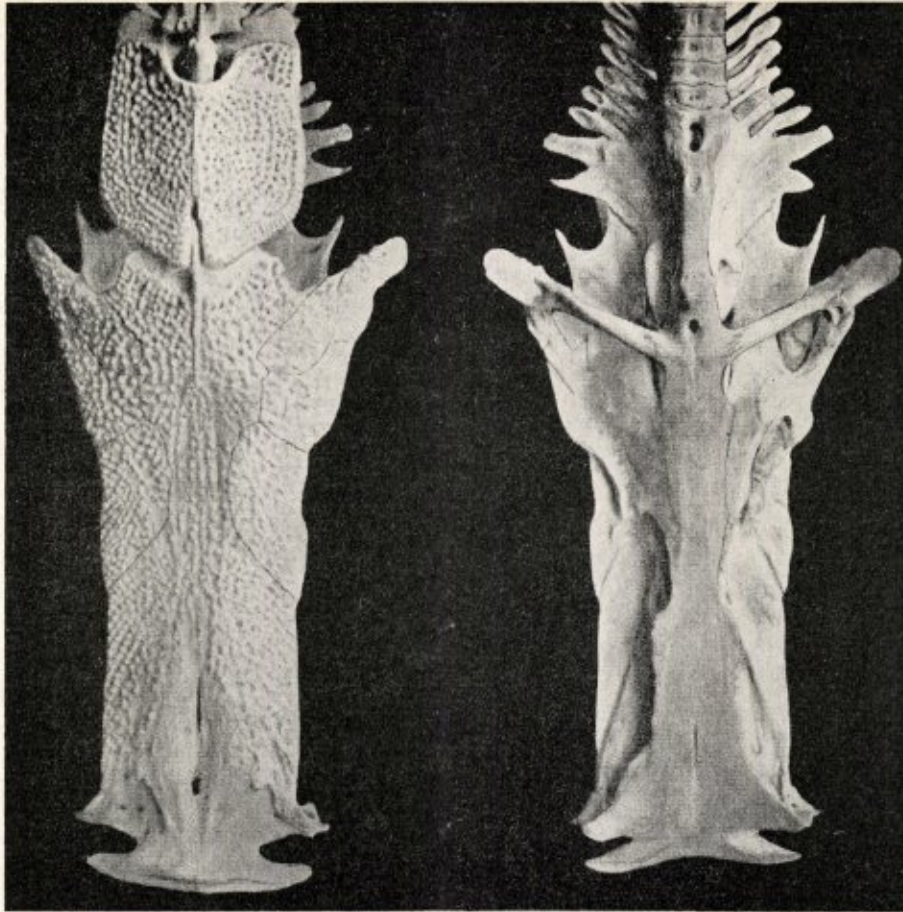
De heer **Waage** toont een geraamte van *Schiadeichthys proöps* en deelt hierover 't volgende mede.

Schiadeichthys proöps, is een visch, voorkomende in Z. Amerika, speciaal in W. Indië. Deze visch behoort tot de Siluridae, een groep van visschen, waartoe o.a. ook de siddermeerval behoort. 't Dier wordt in W. Indië wel Christusvisch genoemd en deze naam is heel begrijpelijk, wanneer men den schedel van den onderkant bekijkt. Veel fantasie is niet noodig, om hier duidelijk Christus aan 't kruis te zien. (Fig.). De verticale balk van 't kruis wordt gevormd door 't parasphenoid, de beide armen van 't kruis door de posttemporalia.

Beziet men den schedel van den dorsalen kant, dan kan men een monnik in pij met geheven armen herkennen. De primitieve bewoners bewaren deze schedels en gelooven aan een zegenenden invloed ervan. Vaak worden deze schedels schitterend gekleurd. Een zeer fraaien, op deze wijze bewerkten schedel, kreeg 't Museum ten geschenke van Z. H. E. Heer, den Bisschop van Paramaribo. De uitstekende punt aan den schedel wordt opgevat als de lans, waarmede Christus werd gestoken, terwijl de in den schedel opgesloten evenwichtsstenen, die bij 't schudden een rammelend geluid geven, beschouwd worden als de dobbelstenen, waarmee om Christus' kleeren werd gedobbeld.

De aureool wordt gevormd door de z.g. Webersche beentjes. Deze komen bij bepaalde vischsoorten voor en vormen een verbinding tusschen de zwemblaas en hersenen. Zij dienen waarschijnlijk om den hersenen drukveranderingen in de zwemblaas over te brengen.

Op een vraag van den heer Jongen, n.l., sinds

1.

*Schiadeichthys proöps.*1. dorsaal.
2. ventraal.

2.

wanneer deze visch bij de blanken zijn bekendheid heeft gekregen om dezen eigenaardigen bouw, antwoordt de heer Waage, dat zoo ver hem bekend, dit feit voor 't eerst wordt vermeld in „Our Search for a Wilderness” bij Beebe, Mary Blair and C. William, New York, 1910.

De Voorzitter toont een exemplaar van de dakrat, door den heer Tilmans te Geulle buit gemaakt. 't Exemplaar heeft tusschen de grijze haren tal van bruine. De heer Sonnevile schenkt een aantal ♂ exemplaren van *Phigalia pedaria* en deelt mede, dat in de Jeker witte ratten voorkomen. In een duif, die spr. deze week kreeg, vond hij een aantal kleine draadwormen, ± 3 cm lang, die zich bevonden in 't spierweefsel van den nek.

De heer Jongen zegt, dat de heer Hens zoo vriendelijk is geweest, hem duidelijk de verschillen op te geven tusschen de groote bonte specht en de middelste bonte specht. Een vorige vergadering werden verschilpunten gevraagd. Bij de groote bonte specht hebben ♀ en ♂ beiden rood boven op den schedel in 't jeugdkleed. Na de rui verliest het ♀ daar alle rood, terwijl het ♂ in plaats van rood op den schedel een rooden band aan 't achterhoofd krijgt.

De middelste bonte specht behoudt altijd een rooden schedel, doch mist de baardstreep, hetgeen

een goed kenmerk vormt ten opzichte van de groote bonte specht.

De heer Dorren deelt mede, te Valkenburg in waarschijnlijk zeer oude gangen in de krijtheuvels gevonden te hebben een aantal beenderen, afkomstig van zoogdieren. Spr. toont een aantal beenfragmenten van een varken, hert en rund. Boven deze beenderen lag een laag hellingpuin (75 cm) en hierop een aantal scherven, die Dr. Goossens voor vroegmiddeleeuwsch houdt. Brandsporen en teekningen op de wanden (wild zwijn, eland (?), hert en 2 menschen) werden aangehouden. Later hoopt spr. uitvoeriger mededeelingen hierover te kunnen doen.

De Voorzitter demonstreert vervolgens de z.g. „Ultralupe”, een lensstelsel, waarbinnen een electrisch lampje 't veld belicht.

De heer Bouwens schenkt aan 't Museum een Nautilus, uit 't krijt in de buurt van Meerssen, de heer Marquet een aantal versteende zeeëgels, benevens een stuk vuursteen met zeelievelen uit de omgeving van Noorbeek en de heer Vos een zeeëgel (*Micraster*) gevonden bij een ingraving tusschen Mheer en Libeek.

De heer Grégoire doet eenige vragen over de icpenziekte, n.l. of de verwekker bekend is en welken rol hierbij zeker kevertje speelt. De heer

Waage antwoort, dat thans vast staat, dat een schimmel (*Graphium ulmi*) de ziekte veroorzaakt en dat de iepenspintkever de sporen aan 't lichaam kan meedragen en zoo een anderen iep infecteeren.

De heer Bouwens vraagt, of 't waar is, dat iemand, die een lintworm heeft, deze parasiet ook in de hersenen kan krijgen.

De heer Waage antwoort hierop 't volgende. Van de lintwormen zijn 2 vormen bekend, n.l. de lintworm, die in de ingewanden leeft en de blaasworm, die in spieren, lever en hersenen leeft. De blaasworm is 't jeugd stadium en tevens rust stadium van den lintworm. Wordt vleesch met een blaasworm gegeten, dan kan de blaasworm in 't darmkanaal uitloopen tot een lintworm. Zoo kan de mensch door 't eten van rundvleesch, geïnfecteerd met blaasworm, den ongewapenden, door 't eten van geïnfecteerd varkensvleesch den gewapenden lintworm krijgen. Deze laatste komt in ons land tegenwoordig zelden voor, dank zij de strenge keuring van 't varkensvleesch.

Indien nu een mensch een lintworm in 't darmkanaal herbergt, is 't mogelijk, dat eieren, 't zij door antiperistaltische bewegingen van 't darmkanaal terecht komen in de maag of door vergaande onzindelijkheid via handen, mond en slokdarm de maag bereiken. De eieren komen dan uit en de larven dringen door den darmwand in het bloed. Via 't bloed is dan vervoer door 't geheele lichaam mogelijk en kan dus een larve o.a. terecht komen in de hersenen.

De Voorzitter deelt mede, dat de jaarvergadering dit keer gehouden zal worden te Sittard op den 2en Pinksterdag, 25 Mei e.k. Aan deze vergadering is verbonden een excursie naar den Kolvenberg. Te ongeveer 8 uur sluit de Voorzitter de vergadering.

EINE NEUE MYMARINENART.

POLYNEMA VALKENBURGENSIS n. sp.

von W. Soika S. J.

Unter dem Material, das ich im Oktober des verflossenen Jahres an Fenstern des Ignatiuskollegs zu Valkenburg, Südlimburg, Holland gefangen hatte, befand sich eine *Polynema*-Art, die mir durch ihre Grösse auffiel und sich auch vor anderen *Polynema*-Arten durch die schön geschwungene Form des Hinterleibes wie auch durch den tiefschwarzen Glanz auszeichnete. Das Tierchen war so gross, dass ich es bequem aufkleben konnte, was bei den allermeisten Mymarinen wegen ihrer Kleinheit sonst kaum möglich ist. Es hat sich in diesem Zustande auch gut erhalten, ohne einzuschumpfen.

Ein Vergleich mit den Beschreibungen der nahestehenden Försterschen Arten ¹⁾ sowie den von Kieffer beschriebenen Arten ²⁾ ergab, dass es sich um eine neue Art handeln müsse. Zunächst unterscheidet das Tier sich von den europäischen Arten durch seine Grösse, es ist nämlich fast doppelt so gross wie die andren mir bekannten Arten, ferner sind grössere Unterschiede an den Fühlern und Flügeln vorhanden. Auffällig ist vor al-

lem auch die Kleinheit des Fühlerstielchens oder *Radicula*. Das Tier gehört der Försterschen Einteilung nach zur ersten Gruppe der *Polynema*-Arten, nämlich zu der Gruppe mit gelbroten Beinen.

Es hat vier Tarsenglieder, von denen das erste sehr gross ist, ferner einen gestielten Hinterleib, ungliederten Fühlerknopf und punktförmigen Marginalnerv. Das Tier unterscheidet sich von *P. ovulorum* Hal. durch die verhältnismässig kurzen Wimperhaare, durch die Kleinheit des Stielchens und die geringere Grösse des Knopfes. Durch die kurzen Wimperhaare unterscheidet es sich auch von *Pol. pusilla* Hal. und *P. longula* Först. Von *P. similis* Först. aber durch die grössere Länge des ersten Geisselgliedes. Klar ist auch der Unterschied von der Kiefferschen Art *P. ruficollis*.

Beschreibung des ♀.

♀ Kopf: Ungefähr kubisch, jedoch breiter als lang. Farbe tief glänzend schwarz. Von einer kleinen Einsenkung ungefähr in der Mitte des Kopfes gehen die Fühler aus. Der Kopf ist breiter als der Thorax. Die Augen sind gross, ebenfalls schwarz, mattglänzend und ein wenig vorstehend. Die Mundteile stehen nicht vor.

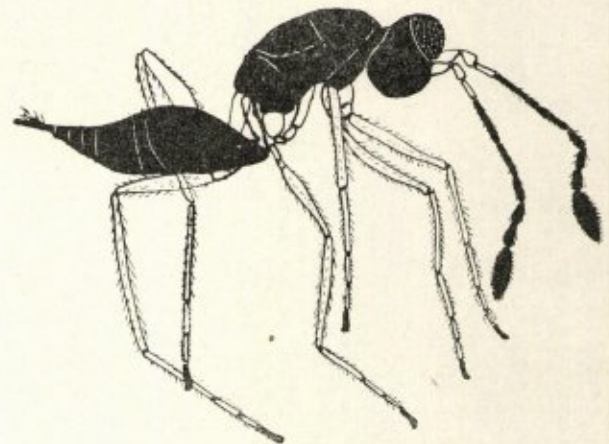

Fig. 1. *Polynema valkenburgensis* n. sp. ♀.
Körper ohne Flügel.

Fühler: Neun Glieder, fast scheinbar ohne Stielchen. Ein Vergleich des Stielchens mit dem ersten Geisselglied ist nicht möglich. Die ersten drei Fühlerglieder sind bräunlichrotgelb, die folgenden sechs schwarz. Schaft und Pedicellus sind flach, die folgenden drei Geisselglieder dünn und rund, die drei nächsten verlieren wieder etwas die runde Form und werden breiter, das letzte Glied, der Knopf, ist flach und ellipsenförmig. Die relativen Grössenverhältnisse der Fühlerglieder untereinander sind etwa folgende: Das erste Geisselglied ist halb so lang wie das zweite und etwa $\frac{2}{3}$ vom dritten, ungefähr in gleicher Länge mit dem sechsten bis achten Geisselglied. Das zweite Geisselglied ist das längste und etwa um $\frac{1}{3}$ grösser als das dritte. Der Knopf ist ungeteilt und etwa so gross wie die beiden vorhergehenden Glieder, doppelt so breit wie das vorletzte Glied. Der Fühler ist mit vielen feinen Haaren bedeckt, besonders an der Fühlerkeule, die auch auf jeder Seite ein